

SOMMARHÄLSNING

FRÅN AGNES ADVOKATBYRÅ

Tack för ett intensivt år, som verkligen har varit händelserikt för oss som arbetar med vattenrätt – ändrade bestämmelser i miljöbalken, nationell plan för vattenkraften och nya föreskrifter för vattenförvaltningen. Klimatfrågan sätter även sina spår, bland annat när det gäller utnyttjande av vattenresurser, vilket vi märker av i vårt arbete för myndigheter och enskilda berörda. Det kommer att bli mycket spännande att följa den fortsatta utvecklingen i stort och smått.

Byrån växer av bara farten och vi är nu sex personer, med Henrik och Anna som senaste tillskotten. Roligt och värdefullt att bli fler!

Förhoppningsvis finns nu tid för lite sommarledighet och vi önskar er alla en härlig och klimatsmart sommarsemester!

Hälsningar
Agnes

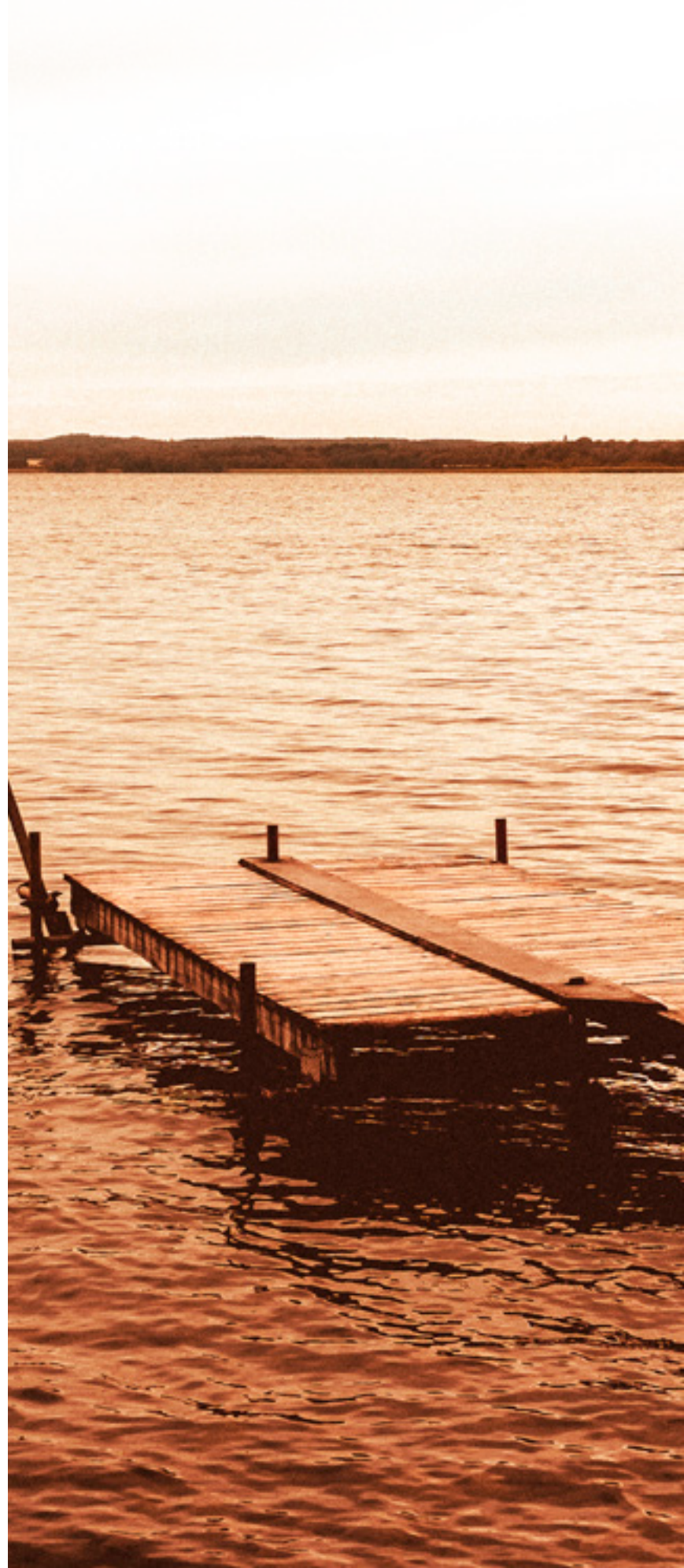
NYTT INOM VATTENOMRÅDET

• NYA BESTÄMMELSER OM VATTENVERKSAMHET

Vid årsskiftet trädde nya bestämmelser om vattenverksamhet i kraft i miljöbalken (MB) och i miljöbalkens införandelag (MP). Införandet av bestämmelserna har medfört bl a att urminnes hävd, privilegiebrev och andra sådana äldre rättigheter att förfoga över vatten jämföras med tillstånd enligt MB och att anläggningar för produktion av vattenkraft inte längre kan lagligförklaras. De nya bestämmelserna innebär en förändring av den praxis som tidigare varit gällande (se bl a Mark- och miljööverdomstolens domar MÖD 2012:26-28).

Förändringen har under året fått genomslag i praxis från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) genom bl a följande domar.

- I en dom som avsåg föreläggande om att ansöka om lagligförklaring av en damm och tillstånd till den vid dammen bedrivna vattenverksamheten konstaterade MÖD att den nya bestämmelsen i 5 a § lagen (2018:1419) om ändring i MP innebär att urminnes hävd numera likställs med tillstånd enligt miljöbalken. Vidare konstaterade domstolen att det för urminnes hävd bör räcka med att verksamhetsutövaren med hänsyn till omständigheterna kan göra sannolikt att den verksamhet som bedrivs i dag inte i något väsentligt avseende skiljer sig från hur den kan antas ha bedrivits före införandet av de tillståndskrav som miljöbalken sedan ersatte (MÖD gjorde även samma uttalande avseende beviskravet i mål M 5962-18 från april i år). Domstolen konstaterade även att 5 a § i MP saknar övergångsbestämmelser och att den därmed ska tillämpas omedelbart, dvs även i mål som gäller förelägganden som meddelats innan de nya reglerna om äldre rättigheter trädde i kraft (MÖD:s avgörande 2019-01-15 i mål M 8563-17).
- Enligt MÖD ska bestämmelsen i 17 a § MP, trots avsaknad av övergångsbestämmelse, inte tillämpas i mål som inletts före årsskiftet. Innebörden av detta blir således att den som ansökt om lagligförklaring av en anläggning för produktion av vattenkraft före årsskiftet fortfarande har möjlighet att få sin anläggning lagligförklarad. Det kan noteras att mark- och miljödomstolen i Vänersborg den 4 april i mål M 2354-16 däremot ansett att nämnda bestämmelse skulle tillämpas trots att ansökan gjordes innan de nya bestämmelserna trädde i kraft (MÖD:s avgörande 2019-02-25 i mål M 2149-18).

• NATIONELL PLAN FÖR VATTENKRAFTEN

I början av maj i år presenterade Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska Kraftnät ett förslag till nationell plan för omprövning av vattenkraft (NAP). Planen är en del i genomförandet av den nya lagstiftningen för anläggningar för produktion av vattenkraftsel som bl a innebär att samtliga dessa anläggningar ska ha moderna miljövillkor. Syftet med planen är att ange en nationell helhetssyn ifråga om åtgärder för att förbättra vattenmiljön och för att säkerställa att en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel bibehålls. För att kunna omfattas av planen krävs att vattenverksamheten uppfyller vissa förutsättningar. Frågan om en verksamhet kunde omfattas av NAP:en prövades nyligen av mark- och miljödomstolen i Nacka i mål M 2318-19, dom den 5 juni 2019, där domstolen avslog en överklagan av Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut att avvisa en ansökan om att omfattas av NAP:en, eftersom den anmälda anläggningen inte ansågs uppfylla kraven i 11 kap. 6 § miljöbalken.

Enligt förslaget till NAP ska de omprövningar som följer av planen genomföras under en 20 årsperiod och i prövningsgrupper som kan omfatta ett helt avrinningsområde eller delar av ett sådant område beroende på hur många anläggningar som berörs. För varje prövningsgrupp anges ett datum när ansökan om omprövning senast ska ges in till mark- och miljödomstolen. De första ansökningarna ska enligt förslaget ges in 2021 och de sista 2040. Inför prövningar behöver bl a klassificering och normsättning av berörda vattenförekomster ses över och underlag om berörda kulturmiljövärden tas fram. Vidare behöver bevarandeplaner för berörda Natura 2000 områden ses över och uppdateras.

Förutsatt att samtliga anläggningar som omfattas av kravet på moderna miljövillkor anmäler sig innebär detta en omprövningstakt på ett par hundra anläggningar per år om man utgår ifrån att samtliga omprövningar genomförs under en 20 årsperiod. En sådan omprövningstakt innebär stora utmaningar för prövningssystemet och de myndigheter som på olika sätt är involverade i arbetet. En förutsättning för att prövningarna ska kunna genomföras inom den tid som planen förutsätter är därför att prövningarna kan genomföras snabbt och effektivt. För att detta ska vara möjligt torde krävas att en samsyn uppnås mellan berörda verksamhetsutövare och myndigheter kring vilka miljöåtgärder som behöver vidtas. Om en sådan samsyn inte kan uppnås finns risk att det kommer ta betydligt längre tid än 20 år för att genomföra de omprövningar som krävs för att vattenkraften ska förse med moderna miljövillkor.

Sista anmälningsdag för anmälan till NAP:en är den 1 juli 2019. För mer information, se länken:

<https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/sam-verkansomraden/program-vattenmiljo-och-vattenkraft/nationell-plan-for-omprovning-av-vattenkraft.html>

PÅ GÅNG

• VATTENFÖRVALTNINGSUTREDNINGEN

Inom den pågående vattenförvaltningsutredningen (M 2017:07) utreds och utvärderas ansvarsfördelningen, beslutanderätten och organiseringen av myndigheterna inom vattenförvaltningen. I uppdraget ingår att föreslå hur organisationen bör vara utformad för att underlätta en effektiv, samordnad, förankrad och ändamålsenlig förvaltning av yt- och grundvatten som uppfyller kraven enligt Ramdirektivet för vatten, föreslå hur finansieringen av de åtgärder som följer av åtgärdsprogrammen bäst kan säkerställas och lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen är nyligen förlängd till den 31 december 2019.

• EKOLOGISK KOMPENSATION

Det uppkommer inte sällan frågor om behovet av ekologisk kompensation i samband med tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Miljö- och energidepartementets betänkande "Ekologisk kompensation - Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses", SOU 2017:34 var under 2018 ute för remiss. Remissinstanserna skulle senast den 4 oktober inkomma med yttranden över betänkandet. Ärendet bereds för närvarande på departementet.

• ÅTERFÖRING AV FOSFOR

I juli 2018 tillsattes utredningen om en giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam. I direktivet till utredningen konstateras att spridning av avloppsslam (dvs det avfall som uppstår när avloppsvattnet renas) bör fasas ut och ersättas av tekniker där fosfor återvinns utan att miljö- och hälsoskadliga ämnen sprids. En särskild utredare har därför haft i uppdrag att föreslå hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam bör utformas (M 2018:08). Uppdraget, som skulle ha redovisats senast i september 2019, har nu förlängts och sista dag för redovisning av utredningen är istället satt till 10 januari 2020.

• MILJÖÖVERVAKNING

Under april månad i år överlämnade utredningen om översyn av miljöövervakningen sitt betänkande "Sveriges miljöövervakning - dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning, SOU 2019:22" till regeringen. Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av den svenska miljöövervakningen och föreslå dels en lämplig avgränsning i förhållande till närliggande verksamheter, dels förändringar för att bättre möta framtida behov. Det konstateras bl a i utredningen att möjligheterna att upptäcka nya miljörisker i dag är begränsade samt att det saknas ett tydligt ansvar för och samordning av miljöövervakningen. Utredningen har föreslagit att en strategisk plan för miljöövervakningen ska tas fram av regeringen, och uppdateras varje år, och att ett Miljöövervakningsråd bör inrättas vid Naturvårdsverket.

• ANSVAR FÖR MILJÖSKADOR

Under våren kom propositionen om ansvar för miljöskador i Sveriges ekonomiska zon (prop. 2018/19:95) som innebär ändringar i miljöbalken och lagen om Sveriges ekonomiska zon. Ändringarna innebär att miljöbalken ska tillämpas även i fråga om allvariga miljöskador i Sveriges ekonomiska zon. Det görs också en ändring i 5 kap. 28 § miljöbalken som innebär att den som på en fastighet, byggnad eller anläggning ska vidta en åtgärd för att enligt 10 kap. miljöbalken avhjälpa en miljöskada ska ha rätt till tillträde till fastigheten, byggnaden eller anläggningen under en viss tid. I juni i år biföll kammaren utskottets förslag att bifalla förslaget i regeringens proposition. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019.

• NYA FÖRESKRIFTER OM MKN

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram förslag till reviderade föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten samt föreskrifter (HVMFS 2017:20) om kartläggning och analys av ytvatten. De reviderade föreskrifterna är nu ute på remiss och remissvar ska lämnas till Havs- och vattenmyndigheten senast den 30 augusti 2019.

NÅGRA RÄTTSFALL

• FJÄLLNÄRA SKOG

Mark- och miljödomstolen i Umeå har i januari i år meddelat fem domar i mål rörande ersättning för intrång i pågående markanvändning till följd av beslut från Skogsstyrelsen att neka tillstånd till avverkning i fjällnära skog. Domstolen fann i samtliga fall att Skogsstyrelsens beslut hade inneburit intrång i pågående markanvändning. Domstolen fann vidare att Skogsstyrelsens avslagsbeslut var att jämställa med ett beslut om områdesskydd, t.ex. beslut om naturreservat eller biotopskyddsområde, och att markägarna därmed var berättigade till full intrångsersättning motsvarande marknadsvärdesminskningen plus 25 procent. Samtliga domar har i sin helhet överklagats av staten till Mark- och miljööverdomstolen som har meddelat prövningstillstånd (Mark- och miljödomstolens vid Umeå tingsrätt domar den 17 januari 2019 i mål nr M 2037-17, 2038-17, 2086-17, 2436-17 och 2439-17).

• TALERÄTT I EU-DOMSTOLEN

I maj 2018 väckte den samiska ungdomsorganisationen Sáminuorra samt enskilda personer talan mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd och yrkade att "rättsakterna om minskning av växthusgaser" skulle ogiltigförklaras samt att domstolen skulle förpliktiga parlamentet och rådet att vidta vissa ytterligare åtgärder. I maj 2019 beslutade Tribunalen, som är en del av EU-domstolen, att avvisa sökandenas talan på grund av att de inte var direkt eller personligen berörda av nämnda rättsakter. Domstolen konstaterade bl a att även om klimatförändringarna sannolikt kan komma att beröra alla individer så innebär inte ett sådant konstaterande att klimatförändringarnas individuella påverkan på enskilda individer medför att varje individ kan anses ha talerätt (Carvalho m.fl. mot parlamentet och rådet, beslut den 9 maj 2019 i mål T-330/18).

• SKYDD AV TJÄDER

MÖD konstaterade i en dom den 20 december 2018 att Skogsstyrelsen med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken och artskyddsförordningen har haft rätt att besluta om försiktighetsåtgärder. Mark- och miljööverdomstolen fann att de anmälda åtgärderna kunde komma att skada eller förstöra ett fortplantningsområde för tjäder och därmed fanns det en risk för att tjädernas bevarandestatus i Västra Götalands län påverkades negativt (MÖD:s dom den 20 december 2018 i mål M 10104-17). Avgörandet följde efter att liknande frågor prövats i flera mål i underinstanserna under 2018 (se bl a mål M 2953-18, dom den 16 juli 2018 samt M 1805-18, dom den 19 december 2018).

• MILJÖSKADESTÅND

En butik hade väckt talan mot Trafikverket och anfört att avstängningen av en väg i samband med att järnvägsarbeten utfördes hade medfört skada för butiken. MÖD kom fram till att en tidsbegränsad störning som gav upphov till en omsättningsminskning på tio procent fick anses vara sådan att den skäligen fick tålas med hänsyn till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden. Domstolen beaktade bl a att den tid som arbetet genomfördes (tio månader) inte kunde anses vara orimligt lång med hänsyn till arten och omfattningen av de samhällsnyttiga infrastrukturarbeten som föranlett störningen. Av betydelse var också att det inte var fråga om en total avstängning; cyklister och gångtrafikanter hade kunnat använda vägen och det hade varit möjligt att ta sig till butiken med bil via en annan, om än längre väg. Butikens talan om ersättning för den omsättningsminskning som avstängningen gett upphov till ogillades därför (MÖD:s dom den 20 mars 2019 i mål M 6581-18). Domen har överklagats till högsta domstolen.

• EFTERBEHANDLINGSANSVAR

Förvärvaren av en förorenad fastighet hade, i ett gentemot en tidigare ägare gynnande avtal åtagit sig att hålla denne skadeslös avseende kostnader för efterbehandling som berodde på förvärvarens egen utveckling av fastigheten. Sedan den nya ägaren utfört vissa markarbeten som föranlett kostnader för sanering hade tvist uppstått om vem som slutligen skulle bära dessa kostnader. Vid en skälighetsbedömning enligt 10 kap. 6 § andra stycket miljöbalken kom MÖD fram till att den tidigare fastighetsägaren inte skulle bära någon del av saneringskostnaderna. Bl a då förvärvaren hade kännedom om att fastigheten kunde vara förorenad, att förvärvaren kunnat förvärva fastigheten för ett lägre pris samt att det markarbete som förvärvaren vidtagit innebar en utveckling av fastigheten (MÖD:s dom den 4 mars 2019 i MÖD 2019:3).

- **MÄNGDVILLKOR FÖR
TOTALFOSFOR**

MÖD har beslutat om ett mängdvillkor för totalfosfor per år som får släppas ut från ett kommunalt avloppsreningsverk som komplettering till befintligt haltvillkor. Domstolen beaktade bl a hur angeläget det var att åtgärder vidtogs för att minska fosforutsläppen i den aktuella recipienten och ansåg att en kostnadsökning på sex miljoner kronor per år för mer långtgående fosforrening inte i sig innebar att det yrkade villkoret var orimligt att uppfylla (MÖD:s dom den 18 februari 2019 i mål 316-18). Domen har överklagats till högsta domstolen.

- **PREEMRAFF I LYSEKIL**

I november 2018 gav mark- och miljödomstolen Preem AB tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Preemraff i Lysekil. Tillståndet innefattar ett tillstånd till utbyggnad av det så kallade ROCC-projektet (Residue Oil Conversion Complex-projektet) med syfte att omvandla återstodsoljor till drivmedel med svavelhalt nära noll. Domen har väckt medial uppmärksamhet, mot bakgrund av de ökade koldioxidutsläpp som utbyggnaden av verksamheten medför. Domen överklagades av bl a Naturskyddsföreningen, och i december 2018 beslutade Mark- och miljööverdomstolen om inhibition. I sitt överklagande anförde Naturskyddsföreningen bl a att det inte föreligger några legala hinder mot att beakta koldioxidutsläppen i bedömningen av verksamhetens tillåtlighet, och därmed avslå ansökan med stöd av slutavvägningen i någon av stoppreglerna i 2 kap. 9 eller 10 §§ miljöbalken. Förbudet mot att föreskriva villkor som begränsar verksamhetens koldioxidutsläpp, eftersom den ingår i EU:s utsläppshandelssystem, medför alltså enligt föreningen inget hinder mot att beakta utsläppen i tillåtlighetsbedömningen. Den 17 juni 2019 meddelande Mark- och miljööverdomstolen prövningstillstånd i målet och att huvudförhandling planeras första kvartalet 2020.

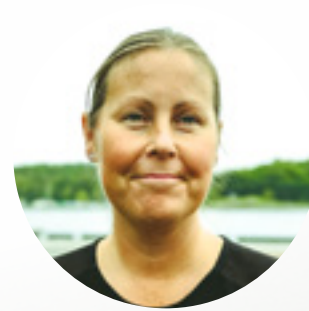
VARMA SOMMARHÄLSNINGAR FRÅN OSS!

Agnes Larfeldt Alvé
070 - 388 38 22
agnes@agnesadvokat.se

Henrik Malmberg
070 - 388 38 17
henrik@agnesadvokat.se

Maria Johannesson
070 - 388 38 24
maria@agnesadvokat.se

Karin Bäckström
070 - 388 38 21
karin@agnesadvokat.se

Anna Bergmark
070 - 388 38 72
anna@agnesadvokat.se

Kajsa Tiderman
070 - 388 38 30
kajsa@agnesadvokat.se

Stockholm
Finnboda Kajväg 15
131 72 Nacka

tel: 070-388 38 24
info@agnesadvokat.se
www.agnesadvokat.se

 agnes advokatbyrå
 @agnes.advokatbyra